

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.156](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.156)

УДК 330.101-049,5

*С. С. Дехтяр,
аспірант,*

*Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна
ORCID: 0000-0002-5513-3367*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА» ТА ВЗАЄМОДІЯ ЇЇ СУБ'ЄКТІВ

*S. Dehtyar
postgraduate student,*

Dnipro national university of railway transport named after academician V. Lazaryan

CATEGORY DETERMINATION PROBLEMS "ECONOMIC SECURITY" AND INTERACTION OF ITS SUBJECTS

У статті досліджено та узагальнено наукові підходи до визначення категорії «економічна безпека», логічно обґрунтовано і визначено основні елементи дефініції поняття «економічна безпека». Визначено пріоритетні напрямки тлумачення та узагальнено наукові концепції сприйняття цього поняття. Розглянуто проблеми визначення суб'єктів економічної безпеки та процес їх взаємодії. Проаналізовано симбіоз діяльності суб'єктів економічної безпеки та механізм створення ними цілісної економічної системи. Обґрунтовано необхідність чіткої класифікації всіх параметрів суб'єкта забезпечення економічної безпеки незалежно від його місця в економічній ієрархії. Аргументовано наголошено на необхідності визначення головних пріоритетів у процесі забезпечення економічної безпеки та запропоновано до використання термін «індивідуальна економічна безпека» а запропоновані логічні висновки статті повинні стати основними елементами структурно-функціональної моделі поєднання і взаємодії всіх елементів економічної безпеки.

Analysis of scientific publications in recent years showed that modern scientists in the study of economic security basically state the need for refinement in this area. Until now, scientists have not agreed on a single interpretation of the concept of "economic security". The article investigates and generalizes scientific approaches to the definition of the category "economic security", logically substantiates and defines the basic elements of the definition of the term "economic security". Priority directions of interpretation are determined and scientific concepts of perception of this concept are generalized. The problems of identification of economic security entities and the process of their interaction are considered. The symbiosis of the activities of economic security actors and the mechanism of creating a coherent economic system are analyzed. For the sake of a correct, accurate and logically correct interpretation of the term, we believe that it is first of all necessary to determine the entity to which it applies. This is a priority for the economic security category. The necessity of a clear classification of all parameters of an economic security entity regardless of its place in the economic hierarchy is substantiated. The necessity of defining the main priorities in the process of ensuring economic security is argued. The term "individual economic security" is proposed. The proposed logical conclusions of the article should become the main elements of the structural-functional model of the combination and interaction of all elements

of economic security. Economic security is a complex and multifaceted social phenomenon characterized by different intrinsic features and manifestations. Each of the economic security entities is a basic element of the economic system. The study argues that the concept of "economic security" must be clearly structured. Defining the basic elements and creating an individual structural and functional model is a basic necessity for the economic scientific environment. At the practical level, ensuring the economic security of the enterprise is one of the most important and relevant aspects of the prosperity of our country's economy.

Ключові слова: економічна безпека; дефініція; захищеність; незалежність; стійкість; економічне зростання; розвиток.

Keywords: economic security; definition; security; independence; sustainability; economic growth; development.

Постановка проблеми. В науковому середовищі на теперішній час не існує єдиної думки щодо визначення категорії «економічна безпека». Це в свою чергу викликає необхідність визначення пріоритетних напрямів інтерпретації цього поняття. Враховуючи сучасні виклики, виникає потреба у постійному вдосконаленні теоретичних аспектів економічної безпеки, як визначального чинника забезпечення умов економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні елементи категорії «економічна безпека» були розглянуті в працях таких вітчизняних наукових авторів як Барановського О.І, І.Ф., Корієнко А.В., Ковалев Д.В. Бенедіктов М.А. Ляшенко М.О., Олейніков Е.А., та багато інших. Незважаючи на це, недостатньо вирішеними залишаються питання щодо визначення сутності категорії економічної безпеки, переліку її структурних підсистем і елементів, а також необхідності розроблення структурно-функціональної моделі поєднання і взаємодії всіх елементів економічної безпеки.

Метою статті є проведення дослідження та узагальнення наукових підходів до визначення категорії «економічної безпеки» з метою логічного обґрунтування основних елементів дефініції «економічна безпека» та визначення пріоритетних напрямів інтерпретації цього поняття.

Результати дослідження.

Аналіз наукових публікацій останніх років показав, що сучасні науковці при дослідженні економічної безпеки в основному констатують необхідність доопрацювання у цій сфері, аналізують еволюцію поняття та класифікують різні визначення «економічної безпеки» спираючись безпосередньо на трактування цієї категорії певними авторами. Зрівнюють, класифікують і створюють нові варіанти визначення «економічної безпеки». [2,3,4,5]. Дотепер вчені не дійшли згоди щодо єдиного трактування поняття «економічна безпека». Про суттєві розбіжності відносно даної дефініції свідчать різні підходи, відповідно до яких економічну безпеку розглядають як економічну стійкість, стабільність, незалежність; сукупність умов та факторів, які забезпечують необхідний рівень економічного розвитку; процес прийняття управлінських рішень, що забезпечує максимальний рівень економічного зростання; стан захищеності від певного роду загроз та небезпек тощо. Незважаючи на різноманіття аспектів, у межах яких розглядається поняття «економічної безпеки підприємства» жодне із запропонованих визначень не можна спростувати. Всі вони є правильними та логічними за своєю сутністю та структурою. Але, в той же час, погодитися з будь-яким із них у повній мірі не можна. Стає зрозумілим, що таких підхід не приносить фактичних результатів. Очевидно, варто погодитися з думкою що прийнятного визначення економічної безпеки поки не існує [24]. Найбільш популярні дефініції поняття економічної безпеки, на які науковці посилаються найчастіше, наведені в табл. 1.

**Таблиця 1.
Найпопулярніші дефініції економічної безпеки підприємства**

Автор	Визначення	Концептуальний підхід
Бендіков М. [5]	Захищеність науково-технічного, виробничого та кадрового потенціалу підприємства від прямих (активних) чи непрямих (пасивних) загроз. Захищеність від загроз або небажаних змін.	Захисний
Ковальов Сухорукова [3]	Захищеність діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності.	Захисний
Тамбовцев В. Л. [21]	Стан підприємства, який означає щонайменшу ймовірність небажаної зміни будь-яких якостей і параметрів підприємства або приналежного йому майна, що надає фірмі конкурентні переваги.	Конкурентний
Отенко І. П. [22]	Стійкий розвиток підприємства (тобто збалансований і безупинний), що досягається за допомогою використання всіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей, за якими гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).	Ресурсний, функціональний
Олейніков Є. [4]	Стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства.	Ресурсний
Капустін Н. [7]	Сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах впливу дестабілізуючих факторів.	Стійкісний
Барановський О. І. [9]	Комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості го сподарчих суб'єктів за умов ринкової економіки, що захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів.	Активний
Раздина Є. [8]	Комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарюючих суб'єктів за умов ринкової економіки, які захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів.	Активний
Покропивний С.Ф.[23]	Найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства в майбутньому.	Ресурсний
Корієнко А.В. [2]	Стан оптимального для підприємства рівня використання його економічного потенціалу, за якого реальні та/або можливі збитки виявляються нижчим за встановлені підприємством межі	Ресурсний, функціональний

Зазначені дефініції згруповані на підставі вивчення сутності економічної безпеки підприємства та результатів проведеного аналізу існуючих у сучасній економічній науці її тлумачень. Групування підходів до тлумачення поняття «економічна безпека підприємства» здійснено відповідно до постулатів теорії розвитку, у рамках якої безпека розглядається з двох позицій – як форма розвитку суб'єкта та як форма протистояння суб'єкта загрозам [61]. Розвиток та економічна безпека – найважливіші характеристики підприємства як єдиної системи. Концептуальні підходи до тлумачення економічної безпеки зображені на рис 1.

Рис. 1. Концепції тлумачення категорії «економічна безпека»

На підставі проведеного дослідження категорії «економічна безпека» спробуємо сформулювати власну дефініцію цього поняття. З метою правильного, точного і логічно вірного тлумачення поняття вважаємо, що перш за все необхідно визначити суб'єкт стосовно якого воно застосовується. Для категорії економічної безпеки це має пріоритетне значення. Суб'єктами економічної безпеки можуть бути фізичні особи (окрема людина), юридичні особи (підприємства всіх форм власності) та держава. Вказані суб'єкти є певного роду «вигодонабувачами» економічної безпеки. Всі вони взаємодіють один з одним, але знаходяться на різних рівнях економічної ієрархії. Цілком зрозуміло що у кожного з суб'єктів будуть свої індивідуальні пріоритети економічної безпеки. Визначення пріоритетів економічної безпеки ускладнюється і тим що, наприклад, юридичні особи, розділяють на малі, середні та великі підприємства[6,7,8]; фізичні особи знаходяться на різних ступенях суспільної ієрархії (заможні, бідні, середній клас); а у кожній державі є вихідні сильні та слабкі сторони (географічне положення, природні ресурси, тощо). В кожного з них буде свій індивідуальний набір факторів і чинників, які будуть мати вплив на їх особисту економічну безпеку. І в цьому випадку неможливо знайти універсальне визначення поняття «економічної безпеки» без чіткого визначення параметрів суб'єкта.

Наприклад, перш ніж говорити про економічну безпеку підприємств треба визначити його вид діяльності, обсяг виручки, кількість співробітників, наявність матеріальних та нематеріальних активів, основних засобів, тощо. Беручи за основу класифікацію підприємств згідно чинного законодавства пропонуємо розмежувати поняття «економічна безпека «мікро», «малого», «середнього» та «великого» підприємства». В той же час, класифікація підприємств не вирішує проблему остаточно. Кілька підприємств з однаковими параметрами діяльності також однозначно будуть мати свої індивідуальні особливості діяльності, що спричинить вплив на них свого певного набору ризиків. На нашу думку, визначення алгоритму дій, що допоможе знайти загальні характеристики та індивідуальні особливості економічної безпеки двох однакових за параметрами діяльності підприємств повинно стати предметом дослідження науковців у цій сфері.

Теж саме стосується і фізичних осіб і держави. Треба зазначити, що між фізичними особами і державою взагалі можуть виникати протиріччя у сфері забезпечення ними своєї економічної безпеки. Адже держава виступає не лише гарантом економічної безпеки своїх громадян, але й сама може бути для них джерелом загроз (знецінення грошових заощаджень, затримки з виплатою заробітної платні у бюджетній сфері, непомірні податки тощо).

Таким чином застосування такого простого фільтру по суб'єктам значно спростить розуміння терміну «економічна безпека» та надасть йому правильний вектор. У кожного із названих суб'єктів буде своя індивідуальна система забезпечення економічної безпеки.

Симбіоз діяльності суб'єктів економічної безпеки створюють її об'єкт – економічну систему та економічні взаємовідносини всіх рівнів. Стосовно визначення об'єкту економічної безпеки теж наявні певні наукові дискусії і протиріччя. Об'єктами економічної безпеки є економічні системи в цілому і всі окремі елементи економічних систем: фактори виробництва, економічні відносини, організаційно-економічні механізми, економічна політика. Деякі науковці до об'єктів економічної безпеки відносять природні багатства держави і суспільство з усіма його інститутами [9]. Остаточного визначення або переліку об'єктів економічної безпеки не існує. Об'єкти економічної безпеки динамічні, а кожен суб'єкт економічної безпеки є учасником економічних відносин, і тому, має на об'єкт певний рівень впливу.

Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати, що економічна безпека є багаторівневою системою. Забезпечення економічної безпеки залежить від правильного визначення основних параметрів її суб'єктів. Перш ніж визначати або класифікувати поняття «економічна безпека» першочергово необхідно дати характеристику суб'єкту економічної безпеки і визначити ступінь його впливу на об'єкт. Додатково пропонуємо використовувати термін «індивідуальна економічна безпека» який і буде перш за все визначати особливості та індивідуальні характеристики «вигодонабувача» результатів системи забезпечення економічної безпеки. Цей простий логічний крок відсікає зайві елементи і концентрує увагу на головних аспектах поняття економічної безпеки. Додатково такий підхід спростить розроблення структурно-функціональної моделі категорії «економічна безпека». А основними елементами структурної моделі категорії економічної безпеки повинні виступати її суб'єкти.

Таким чином пропонуємо визначати категорію «економічна безпека держави» - як комплекс заходів офіційних державних органів в рамках процесу управління і використання усіх наявних видів ресурсів країни, що має на меті створення умов для стабільного розвитку та захищеності життєво важливих інтересів суспільства та держави.

«Економічна безпека підприємства» - як процес збору та аналізу даних, на підставі яких керівництвом підприємства приймаються управлінські рішення з метою найефективнішого використання усіх наявних ресурсів підприємства для забезпечення стабільної, довгострокової та максимально прибуткової діяльності підприємства.

«Економічна безпека фізичної особи» - як складова індивідуального сприйняття особистістю свого рівня матеріальної забезпеченості в певний проміжок часу.

Висновок.

Не принижуючи важливості вирішення проблеми безпеки у всіх областях і сферах діяльності, потрібно ще раз підкреслити базисну роль економіки, тому що виробництво, розподіл і споживання матеріальних благ первинні для кожної з них, визначають життєдіяльність і життєздатність суспільства. Таке твердження робить економічну безпеку пріоритетним напрямком господарської діяльності. Політична та економічна ситуація в країні та світі постійно змінюється і зовнішнє середовище диктує свої умови. Забезпечення економічної безпеки людини, підприємства, держави є однією з найбільш важливих і актуальних проблем процвітання економіки країни в цілому. Економічна безпека є складним і багатоплановим суспільним явищем, яке характеризується різними сутнісними ознаками та формами прояву. Кожен із суб'єктів економічної безпеки є базовим елементом економічної системи. Дослідження цієї проблеми у такому контексті переконує, що поняття «економічна безпека» має бути чітко структуроване. Остаточне визначення її основних елементів і створення актуальної індивідуальної структурно - функціональної моделі є базовою необхідністю для економічного наукового середовища. На практичному рівні забезпечення економічної безпеки підприємства є одним з найбільш важливих і актуальних аспектів процвітання економіки нашої країни.

Список літератури.

1. Олейников Е.А. Економічна і національна безпека: [підручник для вузів] / Е. А. Олейников. – К.: Іспит, 2005. – 768 с.
2. Корієнко А.В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук.: 08.06.01 / А. В. Корієнко; Київський національний економічний університет. – К., 2000. – 19 с.
3. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48-52
4. Олейников Е.А. Економічна і національна безпека: [підручник для вузів] / Е. А. Олейников. – К.: Іспит, 2005. – 768 с
5. Бендигов М.А. Совершенствование диагностики финансового состояния предприятия промышленного предприятия / М.А. Бендигов, Е.В. Джамай // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 5. – С. 80-95
6. Дубецька С.П. Економічна безпека підприємств України // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: Збірник матеріалів наук.-практ. конф., м. Київ, 16-17 травня 2001 р. – К.: Вид-во Європейського університету фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2003. – С.146-172
7. Капустин Н. П. Экономическая безопасность отрасли и фирмы / Н.П. Капустин // Бизнес-информ. – 1999. – № 11-12. – С. 45-47
8. Раздина Е.В. Экономическая безопасность (сущность и тенденции развития): дис. канд. екон. наук: 08.00.01 / Е. В. Раздина. – М., 1998. – 164 с
9. Барановський О.І. / Фінансова безпека / Фенікс 1999 – 338 стр

10. Економіка підприємства: [підручник] [Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П та інші]; за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с
11. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. / О. М. Ляшенко. – 2-ге вид., пере - робл. – К. : НІСД, 2015. – 348 с.
12. Словник української мови: в 11 томах. — Том 2, 1971. — Стор. 259.
13. Архирейська Н. В. Дослідження системних підходів щодо оцінки категорії «Економічна безпека». Ефективна економіка. 2013. № 8. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2235> (дата звернення: 14.02.2020)
14. Економічна безпека як категорія / С.В. Бреус // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент. - 2017. - № 12. - С. 140-149.
15. Урба С.І., Івончак І.О. Теоретичні аспекти дослідження суті економічної безпеки УДК 338.246 Економіка та управління національним господарством, випуск 34/2018
16. Козловський С. В., Жураківський Є. С. Теоретико-методологічні підходи до визначення категорії "економічна безпека" та складових економічної безпеки України. Економіка та держава. 2015. № 6. С. 37–42.
17. <https://www.buh24.com.ua/klasifikatsiya-pidpriyemstv-z-1-sichnya-2018-r/>
18. Податковий Кодекс України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
19. Господарський Кодекс України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
20. Механізм економічної політики: Навчальний посібник / Ю.М.Уманців, О.І.Міняйло, В.І.Косик. - Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. - 436 с.
21. Тамбовцев В. Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура, проблемы / В. Л. Тамбовцев // Вестник МГУ: Сер. 6. Экономика. - 1995. - № 3. - С. 3 – 14
22. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. Х.: ХНЕУ, 2012. 256 с
23. Економіка підприємства: [підручник] [Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П та інші]; за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с
24. Михайленко А. Механизм обеспечения экономической безопасности России // Мировая экономика и международные отношения. 1996. № 7. С. 119–127.

References.

1. Oleinykov, E.A. (2005), *Ekonomichna i natsionalna bezpeka* [Economic and national security], Ispyt, Kyiv, Ukraine, P. 768.
2. Koriienko, A.V. (2000), "The mechanism of achievement and maintenance of economic security of the enterprise", Ph.D. Thesis, 08.06.01, Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet, Kyiv, Ukraine, P.19.
3. Kovalev, D. and Suhorukova, T. (1998), "Economic security of the enterprise", *Jekonomika Ukrainy*, vol. 10, pp. 48-52.
4. Oleinykov, E.A. (2005), *Ekonomichna i natsionalna bezpeka* [Economic and national security], Ispyt, Kyiv, Ukraine, P.768.
5. Bendikov, M.A. and Dzhamaj, E.V. (2001), "Improving the diagnosis of the financial condition of an enterprise of an industrial enterprise", *Menedzhment v Rossii i za rubezhom*, vol. 5, pp. 80-95
6. Dubetska, S.P. (2001), "Economic Security of Ukrainian Enterprises", Zbirnyk materialiv nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 16-17 travnia 2001 [Collection of Materials Conf., Kyiv, May 16-17, 2001], *Nederzhavna systema bezpeky pidpriemnytstva yak subiekt natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [Non-State Security System for Entrepreneurship as a Subject of National Security of Ukraine], Vyd-vo Yevropeiskoho universytetu finansiv, informatsiinykh system, menedzhmentu i biznesu, Kyiv, Ukraine, pp.146-172.
7. Kapustin, N. P. (1999), "Economic security of the industry and the company", *Biznes-inform*, vol. 11-12, pp. 45-47.
8. Razdina, E.V. (1998), "Economic security (essence and development trends)", Abstract of Ph.D. dissertation, 08.00.01, Moscow, Russia, P.164.
9. Baranovskiy, O.I. (1999), *Finansova bezpeka* [Financial Security], Feniks, Kyiv, Ukraine, P.338.
10. Hreshchak, M.H. Kolot, V.M., Nalyvaiko, A.P and others (2001), *Ekonomika pidpriyemstva* [Economics of the enterprise], KNEU, Kyiv, Ukraine, P.528.
11. Liashenko, O.M. (2015), *Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Conceptualizing economic security management enterprises], 2nd ed., NISD, Kyiv, Ukraine, P.348.
12. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes], vol. 2, 1971, P. 259.
13. Arkhireiska, N. V. (2013), "Research system approaches to evaluation category “Economic security””, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol . 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2235> (Accessed 14 Feb 2020).
14. Breus, S.V. (2017), "Economic security as a category", *Problemy innovatsiino-investytsiynoho rozvytku. Seriia : Ekonomika ta menedzhment*, vol. 12, pp. 140-149.
15. Urba, S.I. and Ivonchak, I.O. (2018), "Theoretical aspects of the study of the essence of economic security", *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, vol. 34.
16. Kozlovskiy, S. and Zhurakivskiy, E. (2015), “Theoretical and methodological approaches to definition of the "economic security" and components of economic security of Ukraine”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, pp. 37–42.
17. <https://www.buh24.com.ua/klasifikatsiya-pidpriyemstv-z-1-sichnya-2018-r/>

18. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine " Tax Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 14 Feb 2020).
19. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "Economic Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 14 Feb 2020).
20. Umantsiv, Yu.M. Miniailo, O.I. and Kosyk, V.I. (2010), *Mekhanizm ekonomichnoi polityky: Navchalnyi posibnyk* [he Mechanism of Economic Policy: A Tutorial], Misto NV, Ivano-Frankivsk, Ukraine, P. 436.
21. Tambovcev, V. L. (1995), "Economic security of economic systems: structure, problems", *Vestnik MGU: Ser. 6. Jekonomika*, vol. 3, pp. 3 – 14.
22. Otenko, I.P. Ivashchenko, H.A. and Voronkov, D.K. (2012), *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: navchalnyi posibnyk* [Economic security of the enterprise: a textbook], KhNEU, Kharkiv, Ukraine, P. 256.
23. Hreshchak, M.H. Kolot, V.M., Nalyvaiko, A.P and others (2001), *Ekonomika pidpriemstva* [Economics of the enterprise], KNEU, Kyiv, Ukraine, P.528.
24. Mihajlenko, A. (1996), "The mechanism for ensuring the economic security of Russia", *Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija*, vol. 7, pp. 119–127.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2020 р.